

Апалагетычная катехеза №1
Рацыянальнае агрунтаванне ірацыянальнай веры

(Не)банальны ўступ

...Малады чалавек падышоў да сьвятара, які прымаў споведзь. «Слава Ісусу Хрысту!» - Пачаў ён спавядацца. «Я зграшыў, ойча, таму што не веру ў бязгрэшнасці Папы Рымскага...». - «Што?!!» - Святар са здзіўленьнем утаропіўся на студэнта і ... разсьмяяўся ад душы...

Сябры, вам напэўна цікава, чым скончылася гэтая гісторыя? Я магу задаволіць вашу цікаўнасць, бо гэтым студэнтам на споведзі шмат гадоў таму быў я сам. Святар прапанаваў пачытаць мне пару кніг, у якіх тлумачацца цяжкія пытанні веры. Бо, між іншым, Каталіцкая Царква не вучыць аб тым, што Папа бязгрэшны, але тое, што Папа Рымскі пры пэўных умовах беспамылкова вучыць ў пытаннях веры і маралі.

Большасць чытачоў напэўна нарадзіліся і выраслі ў грамадстве сфармаваным хрысціянскай цывілізацыяй, і таму непазбежна маюць аб хрысціянскай веры некаторае ўяўленьне. Аднак як жа часта гэтае прадстаўленьне памылковае!!! А маленькая гісторыя, якую я толькі што раскажаў, ілюструе наша павярхоўнае знаёмства з верай, у якой мы нарадзіліся.

1. Даказаць нельга, абгрунтаваць!

Кожны чалавек сутыкаецца на сваім шляху з цяжкімі пытаннямі веры, якія ставяць яго ў тупік. У такіх сітуацыях можна заняць адну з наступных пазіцый у адносінах да пытання:

- 1) «Ну, дык вера - гэта вера. А жыццё - гэта жыццё. І няма чаго мяшаць адно з другім»;
- 2) «Вера супярэчлівая і неразумна, а таму марная».

Ёсць яшчэ трэці шлях разважанняў, якімі можа пайсці чалавек: «хачу даведацца, як ёсць на самой справе». Як шкада, што ня многія хочуць ісьці па гэтай дарозе!

Усім вядома, што нельга даказаць існаваньне Бога, таксама, як і нельга існаваньне Бога абвергнуць. Вось чаму багасловы, кажучы аб пытаннях веры, выкарыстоўваюць слова «абгрунтаваць». Мы (тыя, хто атрымаў дар веры) закліканы нястомна рацыянальна абгрунтоўваць гэты дар. Калі гэтага не рабіць, то дар можна лёгка страціць.

Тэрмін (1). Абгрунтаванне — мыслёвы працэс, які на падставе фактаў аргументуе тую, ці іншую пазіцыю асобы або групы людзей.

У Беларусі я гэта бачу на прыкладзе студэнтаў (асабліва тых, якія родам з «традыцыйных» хрысціянскіх сем'яў). Яны прыходзяць у храм, таму што так паступалі іх бацькі і дзяды. Яны вераць не ў свайго Бога, але ў Бога сваіх бацькоў. Яны ўсё яшчэ вераць... Але, тут пачынаецца студэнцкая жыццё: жыццё самастойнае, удалечыні ад бацькоў, у вялікім горадзе. Трэба прымаць самастойна рашэнні, рабіць свой выбар...

Сябры, рабіце выбар на карысць рацыянальнага абгрунтавання сваёй веры. Вера і розум (як пісаў Ян Павел II) - гэта два крыла. Два крыла не супярэчаць адзін аднаму, два крылы нясуць іх уладальніка да мэты. Няхай Бог вашых бацькоў стане і вашым Богам!

2. Катэхізіс - аддзяліць важнае ад другараднага

Калі чалавек становіцца на шлях абгрунтавання сваёй веры, то ён непазбежна сутыкаецца з вялікай колькасцю хрысціянскай літаратуры (у тым ліку ня вельмі добрай!). Першая кніга хрысціяніна - гэта Святое Пісанне. Біблія аднак ня толькі адказвае на пытанні веры, але і задае дзесяткі новых. Якую ж літаратуру варта чытаць, каб адказаць на гэтыя пытанні? Як аддзяліць важнае ад другараднага?

Вось найбольш бяспечны і гарантаваны спосаб атрымання адказаў - чытанне Катэхізіса. Катэхізіс - гэта кніга, якая выкладае афіцыйную навуку Царквы па пытаннях веры, маралі, дзяржавы і грамадства.

Акрэсленне (1). Катэхізіс (ад лац. Catechēsis і грэч. Κατηχισμός — павучанне, настаўленне) — гэта веранастаўніцкі дакумант, кніга, якая змяшчае асноўныя палажэнні хрысціянскага (у нашым выпадку — каталіцкага) веравучэння.

У Каталіцкай Царкве Катэхізіс існуе, як афіцыйны дакумант, палажэнні якога абавязваюць ўсіх каталікоў. У Праваслаўных Царквах, хоць і існуюць рознага гатунку катэхізісы, аднак няма такога адзінага дакумента, які б утрымліваў навуку царквы па вышэй пералічаных прадметах і выказваў б веру ўсіх праваслаўных хрысціян.

Катэхізіс Каталіцкага Царквы, на маю думку, унікальнае з'ява нават для самой Каталіцкай Царквы, але не адзіны спосаб паглыбіць свае веды аб веры.

Вышэйзгаданы Катэхізіс Каталіцкай Царквы з'яўляецца прадуктам багаслоўскай навукі, якая носіць назву "апалягетыка".

3. Апалягетыка: акрэсленне і яго тлумачэнне

Акрэсленне (2). Хрысціянская апалягетыка - гэта крытычнае даследванне хрысціянскай рэфлексіі над верагоднасцю аб'яўлення, з мэтай яе абгрунтавання.

Тэрмін (2). Рэфлексія — гэта сцвёрджанне (сцвёрджанні), якое з'яўляецца плёнам разважання (разважанняў) чалавека (людзей) над нейкай з'явай або прадметам.

Тэрмін (3). Верагоднасць — праўдзівасць той ці іншай рэчаіснасці.

Акрэсленне (3). Аб'яўленне (Боскае Аб'яўленне) — прысутнасць Бога ў сусьвеце, якую можна заўважыць (мы, хрысціяне, верым, што Бог на розныя спосабы аб'яўляе пра сябе чалавеку, дзякуючы чаму Яго можна пазнаваць).

Назва «апалагетыка» мае свае карані ў царкоўнай традыцыі. Грэцкае слова «apologesthai» азначае «бараніць» або «абгрунтоўваць». Так, напрыклад, вядомы твор Платона носіць назву «Абарона Сакрата», у якой ужыты менавіта гэты термін.

Ці ў хрысціянскай ёсць такая патрэба — бараніць сваю веру? Безумоўна, такая патрэба ёсць. І, так як было паказана на пачатку, гэтага патрабуюць самі хрысціяне ў адносінах *свай* веры.

Гэта я павінен адказаць на пытанні: чаму я веру ў Бога? чаму я веру ў Ісуса Хрыста? Чаму я належу да Каталіцкай Царквы? Адказы на гэтыя пытанні трэба знайсці, але ня толькі дзеля таго, што хтосьці нас пра гэта запытае, але перад усім для саміх сябе. Толькі тады, калі мы зможам для сябе даць разумныя і абгрунтаваныя адказы, мы зможам засведчыць і іншым людзям аб нашай веры.

4. Прадмет і метады апалагетыкі

Акрэсленне (4). Матэрыяльным прадметам апалагетыкі зьяўляецца рэфлексія хрысціянства над верагоднасцю аб'яўлення. (Асабліва рэфлексія над асобай Ісуса Хрыста, які стаўся «спаўнёнем Закона і Прарокаў»).

Акрэсленне (5). Фармальным прадметам апалагетыкі зьяўляецца вартасць пазнання хрысціянскай рэфлексіі над верагоднасцю аб'яўлення.

Апалагетыка займаецца крытыкай практычных і тэарэтычных палажэнняў хрысціянскай рэфлексіі над верагоднасцю аб'яўлення, яе практычнай і тэарэтычнай структуры, таксама як і фактаграфічных матэрыялаў.

Тэрмін (4). Фактаграфія - апісанне фактаў без іх аналізу ці абагульнення.

На працягу стагоддзяў, дзякуючы хрысціянскай думцы, была назапашана вялікая колькасць фактаграфічнага матэрыялу апалагетычнага характару. Увесь гэты матэрыял можна традыцыйна падзяліць на дзве часткі: першая частка — гэта рэфлексія на тэму Ісуса Хрыста (г.зв. хрысталагічная рэфлексія) і другая частка — рэфлексія на тэму Царквы (г.зв. эклезіялагічная).

Першая група рэфлексій сьцьверджае, што ў Ісусе з Назарэту канчаткова аб'явіўся Бог. З гэтага сьцьверджання вынікае, што хрысціянства сярод іншых рэлігіяў займае асаблівае значэнне. Другая група рэфлексій сьцьверджае, што - паводле Божай волі - Боскае Аб'яўленне беспамылкова пераказваецца ў Каталіцкай Царкве.

Такі падзел (на хрысталагічную і эклезіялагічную праблематыку ў хрысціянскай апалагетычнай думцы) вызначыў падзел самой апалагетыкі на два трактаты:

1. пра хрысціянскае адкрыццё
2. пра Царкву

Што тычыцца метады апалагетыкі, то нельга сказаць, што гэта навука выкарыстоўвае нейкі адзін спосаб даследвання рэфлексіі. Паколькі рэфлексія можа мець месца над той, ці іншай рэчаіснасцю аб'яўлення і ставіць перад сабой канкрэтную мэту даследвання, то і ў кожным канкрэтным выпадку належыць карыстацца адпаведным стасовавым метадам.

Такім чынам метады могуць быць і агульныя прынцыпы логікі, і метадалогія рацыянальнага

пазнаньня, прынцыпы гістарычнай і літаратурнай крытыкі.